

از رئیس و هیات رئیسه مجلس شکایت کردیم

حسینعلی حاجی دلیگانی نماینده مجلس شورای اسلامی طی گفتگویی ضمن اشاره به این نکته که اجرای حکم زندان برای نماینده مجلس در زمان مسئولیت کار درستی نیست، اظهار کرد: «به آقای قالیباف گفتم ۵۰ مورد از آیین نامه زیر پا گذاشته شده است» وی همچنین با گلایه و انتقاد نسبت به رویه اداره ضعیف و کم رمق مجلس اظهار داشت: «تعداد جلسات مجلس برخلاف پیام هفتم خرداد رهبر رشید انقلاب اسلامی که فرمودند کار را مضاعف کنید، از هفته‌ای ۳ جلسه به ۲ جلسه تقلیل یافته!» نماینده مردم شاهین شهر در ادامه درباره مسئولیت اخیر قالیباف در مذاکرات تصریح کرد: «آقای قالیباف براساس اصل تفکیک قوا نمی‌توانست مسئولیت مذاکرات را قبول کند چون با وظیفه نظارتی مجلس در تعارض است»

۲

نهیب صریح به ناکارآمدی

حضرت آیت‌الله جوادی آملی از مراجع عظام تقلید در هشدار کمی سابقه‌ای، به ناکارآمدی در مدیریت ارزی دولت، از دستگاه قضایی خواست احکام عادلانه صادر کند.

۳

دوستعلی در گفتگوی با نوبنیاد مطرح کرد:

رسایی می‌تواند به مجلس بیاید

۲

عضو هیئت رئیسه مجلس خبر داد:

آغاز فرایند استیضاح عراقچی

۳

لبخند دیپلماتیک با تهران، صفا آرای نظامی با ریاض!

محسن پوردادفر
روزنامه‌نگار

صفحه ۴

بین الملل

۷ اکتبر؛ پایان رؤیای اسرائیل

از برهم خوردن روند خائنانه عادی سازی تا بازگشت فلسطین به صدر افکار عمومی جهان و افزایش فشار حقوقی و دیپلماتیک بر اسرائیل، ۷ اکتبر را باید نقطه عطفی دانست که معادلات پیش از خود را برهم زد.

صفحه ۱۱

سیاست خارجی

آغاز مجدد جنگ؛ درگیر محاسبات انتخاباتی امریکا

روزی‌های گذشته مجموعه‌ای از تحولات متناقض را پیش روی منطقه قرار داده است؛ از هشدارهای نظامی و گزارش‌های رسانه‌های صهیونیستی درباره احتمال عملیات جدید تا نشانه‌هایی که از تعویق جنگ دست‌کم تا انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا حکایت دارد.

نشست اضطراری ائتلاف مکه در ریاض برگزار شد. نشستی که در بیانیه رسمی سه کشور، یعنی عربستان، پاکستان و ترکیه، از آن به عنوان گامی فوری برای اجرای تعهدات دفاع جمعی یاد شده است. بیانیه صراحتاً از تأمین نیرو و توانمندی‌های نظامی و استقرار سریع آنها در عربستان سخن می‌گوید و حتی برای این ائتلاف دبیرکل تعیین می‌شود. واقعیت این است که پیمان مکه در شرایطی اجرا شده که سه کشور ترکیه، پاکستان و عربستان سال‌ها در برابر جنایت علیه مردم مسلمان منطقه به خصوص مردم مظلوم غزه سکوت کرده‌اند و جز بیانیه‌های تشریفاتی کاری از پیش نبرده‌اند.

متن کامل در صفحه ۶

گفت‌وگوی نوبنیاد با مجید دوستعلی، حقوقدان و نماینده مردم کرمان درباره ایفای وظایف نمایندگی در زمان محکومیت:

رسایی می‌تواند به مجلس بیاید

قائم به شخص است و قابل واگذاری نیست؛ بنابراین حتی در صورت تحمل حبس نیز باید شرایط ایفای وظایف نمایندگی برای وی فراهم شود تا کرسی مجلس خالی نماند و حقوق مردم تضییع نشود.

محکومیت قطعی یک نماینده مجلس در دوران نمایندگی، پایان‌بخش دوره نمایندگی او نیست. مجید دوستعلی، حقوقدان و نماینده مردم کرمان، با استناد به اصول ۸۴، ۸۵ و ۸۶ قانون اساسی تأکید کرد که سمت نمایندگی

امیرحسین درکی

روزنامه‌نگار

گذاشته نمی‌شود. دوستعلی همچنین درباره جایگزین شدن یک نماینده به جای نماینده زندانی تصریح کرد: مطابق اصل ۸۵ قانون اساسی سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل به واگذاری به دیگری نیست و به همین دلیل شرایط نمایندگی در سرجای خود باقی می‌ماند.

این حقوقدان و قاضی بازنشسته کشورمان در ادامه افزود: برای پایان نمایندگی و وظایف نمایندگی باید فرد استعفا دهد و استعفای آن توسط نمایندگان مجلس پذیرفته شود و تصویب شود تا وی مستعفی شناخته شود.

دوستعلی تصریح کرد: با توجه اصول ۸۴ و ۸۵ و ۸۶ قانون اساسی، اگر نماینده در زمان نمایندگی به زندان برود در حقیقت چون جایگزینی ندارد و نمیتوان برای آن جایگزینی آورد و همچنین نماینده مردم است و باید از حق آنها دفاع کند و یک صندلی مجلس در احقاق حقوق مردم خالی میشود، در اینجا باید این احتیاط به خرج داده شود که تا زمانی که یک نماینده، نماینده است و صراحت قانونی نداریم، نباید او زندانی شود.

دوستعلی در همین رابطه ادامه داد: باتوجه به محتوای قانون اساسی و مقررات موجود، بایستی شرایط و امکانات برای نماینده‌ای که در زمان محکومیت به سر می‌برد، فراهم کرد تا او به ایفای وظایف نمایندگی خود بپردازد. به عنوان مثال میتواند به صحن بیاید و وظایف خود را انجام دهد و به زندان برگردد یا در جلسات مجازی مجلس شرکت کند و... تا راستای احیای حقوق مردم و نمایندگی مردم اختلالی صورت نپذیرد.

و نماینده مردم کرمان در مجلس شورای اسلامی گفتگو کردیم.

نماینده مردم کرمان در ابتدا در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه ایفای وظایف نمایندگی در زمان محکومیت چگونه است؟ با اشاره به اصل برابری در قانون، اظهار داشت: در نظام حقوقی کشورمان، یکسری مصونیت‌هایی در برابر قانون در نظر گرفته شده است، از جمله مصونیت قضایی؛ یعنی قاضی دادگاه را نمیتوانند به خاطر جرمی دستگیر کنند، مگر اینکه آن قاضی در دادگاه انتظامی قضات از مقام قضایی خود تعلیق شود و زمانی که این تعلیق صورت گرفت، آن قاضی دیگر مصونیت ندارد. وی درباره دلیل و چرایی این مسئله افزود: مسند قضایی ویژگی‌هایی دارد که به قاضی مصونیت میدهد. به عبارت دیگر قاضی اختیاراتی دارد و با توجه به این اختیارات اقتضا این است که قاضی مصونیت داشته باشد.

دوستعلی در ادامه درباره مصونیت سیاسی بویژه مصونیت سیاسی نمایندگان اظهار داشت: مطابق اصل ۸۴ قانون اساسی نمایندگان مجلس دارای یک مصونیت اجمالی هستند و آن مصونیت در مقام ایفای مقام نمایندگی است. وی افزود: ماهیت این مصونیت ریشه در موقعیت نماینده در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود است تا تحت تعرض و تعقیب قرار نگیرد.

نماینده مردم کرمان در ادامه در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه اگر نماینده‌ای خلاف و جرمی مرتکب شد و به سبب این موضوع به زندان رفت، وضعیت نمایندگی و وظایف نمایندگی آن چه می‌شود؟ اظهار داشت: با رفتن یک نماینده به زندان، او از موقعیت نمایندگی و ایفای وظایف نمایندگی کنار

نمایندگی مجلس، عنوانی است که از رأی مستقیم مردم نشأت می‌گیرد و پس از تأیید اعتبارنامه، برای یک دوره چهار ساله رسمیت پیدا می‌کند؛ عنوانی که در قانون اساسی و آیین‌نامه داخلی مجلس، سازوکار مشخصی برای سلب آن به دلیل محکومیت قضایی پیش‌بینی نشده است. در مقابل، قانون مجازات اسلامی برخی محکومیت‌ها را دارای آثار تبعی از جمله محرومیت از حقوق اجتماعی دانسته و «حق داوطلب شدن در انتخابات مجلس» را نیز در زمره این حقوق قرار داده است؛ اما حق داوطلب شدن برای نمایندگی، با خود عنوان نمایندگی تفاوت دارد. براین اساس، این پرسش حقوقی مطرح می‌شود که آیا محکومیت قطعی یک نماینده در دوران نمایندگی، می‌تواند به پایان یافتن دوره نمایندگی او منجر شود یا خیر؟

در همین راستا روز گذشته سخنگوی قوه قضائیه در نشست خبری، اظهار داشت: «با اینکه قانون درباره انجام وظایف قانون گذاری حجت الاسلام رسایی سکوت کرده؛ اما قوه قضائیه آماده است تا تسهیلات لازم را برای انجام وظایف نمایندگی فراهم کند.» اظهاراتی که حاکی از پذیرش این موضوع که یک نماینده در بازه زمانی تحمل محکومیت خود نیز امکان ایفای وظایف نمایندگی خود را دارد.

در رابطه با همین موضوع و ابعاد و شان قانونی ایفای وظایف نمایندگی در زمان محکومیت، با مجید دوستعلی، حقوقدان

افزایش ۲.۵ برابری ظرفیت تولید تسلیحات

روز گذشته سخنگوی وزارت دفاع اعلام کرد: ظرفیت تولید تسلیحات به دو و نیم برابر قبل از جنگ رمضان رسیده است که با بهره‌گیری از تمام ظرفیتهای صنایع دفاعی امن صورت گرفته است. وی افزود: عمق استراتژیک صنایع دفاعی از مؤلفه‌های مهم قدرت دفاعی است که تاب‌آوری ایران مقابل دشمن را افزایش داده است. سردار طلایی نیک تصریح داشت: با راهبری قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیا(ص) و ستادکل نیروهای مسلح و اعلام نیاز فرماندهان نیروهای مسلح برنامه تولید تجهیزات متناسب با جنگ پروژرسانی می‌شود. ارتقای قابلیت‌های تسلیحات تهاجمی به‌طورفعال در حال انجام است و ظرفیت تولید بیش از یک‌هزار سامانه سلاح و تجهیزات را داریم که بخشی از این تسلیحات متناسب با رویکرد تهاجمی قابلیت پروژرسانی و افزایش تولید دارند.

سرلشکر رضایی: ایران عقب‌نشینی نخواهد کرد

دبیرشورای عالی امنیت ملی در صفحه کاربری خود در فضای مجازی نوشت: «پیش‌بینی‌های متوهمانه بسنت از همان ابتدا هیچ اعتباری نداشته‌اند. پروپاگانداى اخیر او نیز به همان اندازه عمر کوتاهی خواهد داشت. شما در جنگ نظامی شکست خوردید. در جنگ اقتصادی نیز شکست خواهید خورد. تنگه هرمز با تهدید یا فشار باز نخواهد شد. ایران عقب‌نشینی نخواهد کرد.»

روانبخش: وقت استعفای همتی رسیده است

نماینده مردم قم در حساب کاربری خود خطاب به همتی نوشت: در حالی که نرخ دلار در بازار آزاد رکورد شکنی کرده از ۲۷۰ هزار تومان عبور کرده است اما عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی از پاسخگویی به خبرنگاران درباره وضعیت بازار ارز فرار می‌کند. این در حالی است که وی خواهان استعفای شهید ریسی به دلیل دلار ۴۰ هزار تومانی شده بود! آقای همتی! طبق منطق خودتان باید الان استعفا بدهید.

تحریف واژه‌ها در رسانه موساد: یک‌جا باتوم، یک‌جا «شیء دفاعی»!

علی بهادری جهرمی، سخنگوی دولت شهید ریسی در حساب کاربری خود نوشت: در فرانسه بیش از ۵ هزار نفر در جریان اعتراضات دانش‌آموزی بازداشت شده‌اند؛ حدود ۸۵٪ آنها زیرسن قانونی‌اند. اما ظاهراً وقتی پای پلیس فرانسه وسط باشد، «باتوم» هم تغییر ماهیت میدهد و می‌شود «شیء سخت دفاعی پلیس»! تحریف واژه‌ها در رسانه موساد اینجور است؛ یک‌جا باتوم، یک‌جا «شیء دفاعی»!

آغاز ثبت‌نام در پویش آماده باش

محسن کشاورزی دبیرقرارگاه مردمی شهرداری تهران بیان داشت: باتوجه به اهمیت و ضرورت آمادگی نیروهای جهادی و داوطلب با هدف مواجهه پیش‌دستانه با خطرات احتمالی از جنگ، پویش آماده باش با همکاری سازمان مدیریت بحران شهر تهران و بسیج سازندگی سپاه محمد رسول‌الله طراحي و تنظيم گردیده است. کشاورزی همچنین افزود: این پویش با سرفصل‌های؛ آموزش کمک‌های اولیه، آموزش و آشنایی با اطفاء حریق، اصول مدیریت بحران و شناخت مخاطرات شهر تهران (زلزله-جنگ-سیل)، روانشناسی حین مخاطرات، هم‌افزایی و تبادل تجارب جنگ رمضان، در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران برگزار خواهد شد.

بهارستان

حاجی دلیگانی: از رئیس و هیات رئیسه مجلس شکایت کردیم

روز گذشته، حسینعلی حاجی دلیگانی نماینده مجلس شورای اسلامی طی گفتگویی ضمن اشاره به این نکته که اجرای حکم زندان برای نماینده مجلس در زمان مسئولیت کار درستی نیست، اظهار کرد: «به آقای قالیباف گفتم ۵۰ مورد از آیین‌نامه زیر پا گذاشته شده است» وی همچنین با گلایه و انتقاد نسبت به رویه اداره ضعیف و کم‌رقم مجلس اظهار داشت: «تعداد جلسات مجلس برخلاف پیام هفتم خرداد رهبر رشید انقلاب اسلامی که فرمودند کار را مضاعف کنید، از هفته‌ای ۳ جلسه به ۲ جلسه تقلیل یافته!» نماینده مردم شاهین‌شهر در ادامه درباره مسئولیت اخیر قالیباف در مذاکرات تصریح کرد: «آقای قالیباف براساس اصل تفکیک قوا نمی‌توانست مسئولیت مذاکرات را قبول کند چون با وظیفه نظارتی مجلس در تعارض است» وی افزود: «آقای قالیباف اگر مسئول مذاکرات نبود و وقت بیشتری برای مجلس می‌گذاشت، این اتفاقات نمی‌افتاد» وی همچنین درباره عملکرد ضعیف رئیس بانک مرکزی در کنترل بازار ارز و بی‌اطلاعی رئیس مجلس افزود: «آقای همتی خودش تصمیم می‌گیرد ۲ میلیارد دلار ارز کشور را به افرادی بدهد و رئیس مجلس من نمی‌دانستم!» این نماینده مجلس در پایان با بیان اینکه «از هیات رئیسه و رئیس مجلس به‌خاطر تعطیل مجلس شکایت کرده‌ایم» افزود: «اصل را رها کرده‌اند و دنبال حواشی هستند و یکی از این حواشی، زندانی کردن آقای رسایی است که عاقبت این کارها خودکشی سیاسی برای عاملان آن است»

روایت قاضی زاده هاشمی از ابعاد چندلایه کودتای دیمه

سید امیرحسین قاضی زاده هاشمی، معاون شهید رئیسی در دولت سیزدهم، در اجتماع مردمی در میدان قیام تهران با اشاره به اقدامات دشمنان در یک سال گذشته اظهار

کرد: پس از جنگ ۱۲ روزه، دشمن به این نتیجه رسید که مقدمه‌ای برای یک کودتای داخلی فراهم کند؛ به این معنا که عواملی در داخل کشور با براندازان خارج از کشور هماهنگ و به یکدیگر متصل شوند و این عوامل در داخل کشور سنگ اندازی کنند، اقتصاد و معیشت مردم را قفل کنند و کاری کنند که منابع مالی حاصل از فروش نفت این ملت به کشور بازنگردد. وی با اشاره به عوامل داخلی دشمن در داخل گفت: برخی از این عوامل لباس‌های مختلفی پوشیده‌اند؛ عده‌ای به صورت علنی خود را برانداز معرفی کرده‌اند و برخی دیگر برانداز غیرعلنی هستند. یک عده نیز ستون پنجمی هستند که در واقع

لشکر دشمن محسوب می‌شوند. وی افزود: برخی از این افراد لباس داخلی پوشیده‌اند و ممکن است در اقصی نقاط کشور، برخی از آنها در دوره‌هایی مسئولیت‌هایی داشته یا همچنان داشته باشند. قاضی زاده هاشمی تصریح کرد: محاسبه دشمن این بود که این افراد در چنین شرایطی به یکدیگر پیوند بخورند و در فضای گیجی، حیرانی، شوک و بهت ناشی از صدمه روحی جدی حاصل از شهادت امام، فشار امنیتی سنگینی وارد شود تا در نهایت فروپاشی اتفاق بیفتد. وی در ادامه گفت: اما امام شهید ما چون این موضوع را می‌دانست، از قبل مسئولیت را به مردم واگذار کرده بود.

گزارش کوتاه

آغاز فرایند استیضاح عراقچی

محمد رشیدی عضو هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی گفت: استیضاح عراقچی، وزیر امور خارجه در سامانه ثبت شده، اما هنوز به هیئت رئیسه ارجاع نشده است. وی افزود: ظاهراً یکی از نمایندگان این درخواست را ثبت کرده، اما امروز به هیئت رئیسه ارجاع نشده است. عضو هیئت رئیسه مجلس همچنین درباره زمان برگزاری جلسه رأی اعتماد به وزیر پیشنهادی دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اظهار کرد: رأی اعتماد به مهرداد اخلاقی احتمالاً ۲۶ مهرماه برگزار خواهد شد. رشیدی درباره معرفی وزرای پیشنهادی نفت و اطلاعات به مجلس نیز گفت: وزیر نفت فرصت دارد، اما وزیر اطلاعات فرصت زیادی ندارد و باید در مهلت مقرر به مجلس معرفی شود.

پیش از این و در پی دیدار عراقچی با مقامات دولت آمریکا بدون مجوز از سوی رهبر معظم انقلاب، امیرحسین ثابتی نماینده مردم تهران در مجلس از ثبت طرح استیضاح عراقچی در سامانه مجلس خبر داده بود.

انجام سلسله اقدامات بدون مجوز از رهبر معظم انقلاب در عرصه سیاست خارجی، نقض خطوط قرمز نظام در مذاکرات متعددی که تا امروز وجود داشته است، خطاهای محاسباتی متعدد و بیان مواضع گمراه کننده، مصاحبه‌ها و اعلام مواضع غلط در چند ماه گذشته و تأثیر آنها بر کاهش قیمت جهانی نفت، انتخاب برخی چهره‌های بی ربط و صرفاً فارسی به عنوان سفیران جمهوری اسلامی ایران، عملکرد ضعیف در حوزه دیپلماسی اقتصادی و عدم ابتکار در حوزه سیاست خارجی و اصرار بر روش قدیمی و نخ‌نمای مذاکره با آمریکا در هر شرایط به عنوان تنها راه حل مشکلات کشور از جمله محورهای این استیضاح اعلام شده است. علیرغم تمایل تعدادی از نمایندگان مجلس برای استیضاح عراقچی اما مروری بر سابقه و نوع مواجهه رئیس و هیئت رئیسه مجلس با درخواست‌های قبلی برای استیضاح، نشان دهنده عدم تمایل مدیریت مجلس به استیضاح وزراست. از جمله در ماجرای عزم نمایندگان برای استیضاح فرزانه صادق، وزیر راه و شهرسازی، هیئت رئیسه کارشکنی کرد و آن گونه که منان رئیسی، طراح استیضاح صادق، گفته است: «از باب محافظت و دفاع از حقوق ملت این استیضاح را به جریان انداختم و تعلل در اعلام وصول باعث تضییع حقوق مردم است و هیئت رئیسه باید پاسخگو باشد که بعد از ۵،۴ ماه که این استیضاح جزو اولین مواردی بوده که به هیئت رئیسه ارجاع شده، هنوز اعلام وصول نکرده است. مردم هم مرتب از من سوال می‌کنند و من هم پاسخی غیر از این ندارم و هیئت رئیسه باید پاسخگو باشد.» علاوه بر میدری و فرزانه صادق، نوری قزلبچه، وزیر جهاد کشاورزی، هم در این دوره بارها مورد مواخذه نمایندگان قرار گرفت، اما استیضاح او که بارها هم مطرح شده بود، به جایی نرسید. همچنین سال گذشته و پیش از آغاز جنگ رمضان، گفته شده بود ۹ وزیر در صف استیضاح قرار داشته‌اند. به گفته نادری، عضو هیئت رئیسه مجلس در دی ماه گذشته، «احمد میدری»، «محسن پاک‌نژاد»، «فرزانه صادق»، «عباس علی‌آبادی»، «سید عباس صالحی»، «احمد دنیامالی» و «غلامرضا نوری قزلبچه»، وزرای کار، نفت، راه، نیرو، ارشاد، ورزش و کشاورزی، به هیئت رئیسه مجلس ارجاع شده و استیضاح «سید محمد اتابک» و «حسین سیمایی صراف»، وزرای صمت و علوم، هم در سامانه مجلس ثبت شده بود. با همه این‌ها، رئیس مجلس اجازه نداد هیچ کدام از استیضاح‌ها به مرحله اجرا برسد و حتی گفته شده قالیباف در پاسخ به انتقاد نمایندگان گفته بود: «با توجه به حمایت‌های اخیر رهبر انقلاب از دولت، برداشت ما این است که فعلاً هیچ استیضاحی صورت نگیرد!»

آیت‌الله جوادی آملی خطاب به قوه قضائیه تأکید کرد: حکم عادلانه صادر کنید

نهیب صریح به ناکارآمدی

حضرت آیت‌الله جوادی آملی از مراجع عظام تقلید در سخنان کم‌سابقه‌ای، ضمن هشدار به مدیریت ارزی دولت، به دستگاه قضایی توصیه کرد تا با انجام کارهای عادلانه، احکام عادلانه صادر کند. مراجع عظام تقلید پیش از این دیدارهای جداگانه با مقامات دولتی، هشدارهای صریحی را نسبت به وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم بیان کرده بودند؛ با این حال، بیان تذکراتی در این سطح به دستگاه قضایی کم‌سابقه بود.

جعفر کاظمی

روزنامه‌نگار

نظام نسبت به سومدیریت اقتصادی در دولت چهاردهم نیست. پیش از این، آیت‌الله‌کارم شیرازی در دیدار معاون اول ریاست جمهوری با اشاره به برخی مشکلات موجود در کشور، یکی از مهم‌ترین

مسائل را کنترل قیمت‌ها دانست و افزود: قیمت‌ها در بسیاری از موارد روزه‌روز افزایش پیدا می‌کند و امیدواریم دولت بتواند قیمت‌ها را کنترل کند. وی در ادامه با اشاره به مشکلات حوزه مسکن اظهار کرد: بخشی از مسائل مسکن زیر نظر دولت و بخشی نیز مربوط به مردم و مالکان است، اما در مواردی که دولت مسئولیت دارد، باید مشکل را به گونه‌ای جبران کند.

همچنین آیت‌الله‌سبحانی در جریان سفر رئیس دولت به قم و در دیدار پزشک‌های مدیریت دقیق بازار و توجه ویژه به مسائل معیشتی را تکلیف فوری دولت دانست و با ارجاع به سیره نبوی، انطباق تصمیمات سیاسی با مقتضیات زمان را مصداقی از عقلانیت دینی معرفی کرد. این مرجع تقلید با تأکید بر ضرورت توجه مستمر دولت به مسائل معیشتی مردم، اظهار داشت: انتظار می‌رود دولت همچنان موضوع معیشت و ثبات بازار را با حساسیت ویژه دنبال کند و با اتخاذ تدابیر لازم از نوسانات قیمتی، به ویژه در کالاهای

اساسی و مورد نیاز عموم مردم، جلوگیری کند؛ چرا که افزایش قیمت این اقلام به صورت مستقیم بر زندگی اقشار مختلف جامعه تأثیرگذار است.

عیادت رئیس دفتر رهبر انقلاب در قم از آیت‌الله نوری همدانی

حجت‌الاسلام محمود محمدی عراقی رئیس دفتر مقام معظم رهبری در قم با حضور در یکی از بیمارستان‌های این شهر، از آیت‌الله‌نوری همدانی عیادت و وضعیت درمانی ایشان را پیگیری کرد. رئیس دفتر مقام معظم رهبری در قم در این دیدار، ضمن جویا شدن از وضعیت جسمانی این مرجع تقلید، در جریان روند معالجه ایشان قرار گرفت.

محمدی عراقی همچنین برای آیت‌الله‌نوری همدانی آرزوی سلامتی و بهبودی کرد. این دیدار در محل بستری آیت‌الله‌نوری همدانی انجام شد و رئیس دفتر مقام معظم رهبری در قم از آخرین وضعیت جسمانی و روند درمانی ایشان مطلع شد.

آیت‌الله‌محمدجوادی آملی، از مراجع عظام تقلید، در روز یکشنبه ۱۲ مهر، در کلاس درس خارج از فقه در واکنش به گرانی خطاب به قوه قضائیه گفت: گاهی برای باران ضجه لازم نیست؛ عدل دستگاه قضا کافی است. عدل را جاری کنید.

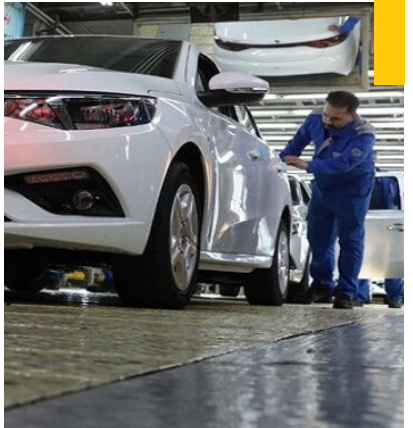
این بازی‌های گران کردن عمده‌ی را کنار بگذارید، این معاملات ارزی عمده‌ی را کنار بگذارید، کارهای عادلانه انجام بدهید، حکم عادلانه انجام بدهید، این بیش از باران چهل روزه برای شما نافع است.

این فرمایشات آیت‌الله‌جوادی آملی در شرایطی مطرح شد که از سویی گرانی‌های ساعتی و لحظه‌ای دلار علاوه بر تبعات اقتصادی، روان مردم را آزرده است و از سوی دیگر، مطالبه از دستگاه قضا برای برخورد با دانه درشت‌ها و مسئولان ناکارآمد نیز اوج گرفته است. رئیس بانک مرکزی که پیش از این و در همین دولت چهاردهم، در جایگاه وزیر امور اقتصاد با رای نمایندگان مجلس، استیضاح شده بود، اینک و در جایگاه ریاست بانک مرکزی عملکردی غیرقابل دفاع داشته است با این حال او حاضر به توضیح نوسانات اخیر دلار نیز نشد.

اعتراض دامنه‌دار مراجع عظام به عملکرد اقتصادی دولت

این البته نخستین هشدار صریح مراجع

حدادی: خودروسازان حق افزایش چندبرابری قیمت را ندارند

دبیر کمیسیون صنایع و معادن مجلس، با انتقاد از گرانی افسارگسیخته خودرو به بهانه تحریم صنعت خودرو در چند روز گذشته، گفت: متأسفانه تاکنون خودروسازان به صورت مرحله‌ای و به بهانه‌های مختلف، هر میزان افزایش قیمتی را که تمایل داشتند، اعمال کرده‌اند؛ بدون اینکه برای ارتقای کیفیت محصولاتشان اقدام کنند. علی حدادی ادامه داد: تحریم، دلیلی برای افزایش قیمت خودروها نیست؛ کما اینکه سایر بخش‌ها نیز در فهرست تحریم دشمنان قرار دارند. این نخستین بار نیست که یک مجموعه با صنعت در فهرست تحریم دشمن قرار می‌گیرد، اما عده‌ای از دلالت و مافیای خودرو از این وضعیت برای افزایش قیمت سوءاستفاده کرده‌اند. وی تصریح کرد: خودروسازان در آغاز جنگ اخیر نیز به بهانه کمبود ورق فولاد، نسبت به افزایش قیمت

خودروها اقدام کردند؛ درحالی که سهمیه ورق را دریافت کرده بودند و به میزان کافی نیز در بورس عرضه شده بود. این نماینده مجلس خاطرنشان کرد: با توجه به اینکه خودروها از ماه‌ها قبل تولید شده بودند، خودروسازان حق ندارند در این مرحله نسبت به افزایش چندین برابری قیمت آن‌ها اقدام کنند. عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس تأکید کرد: ما برای تعدیل این بازار، با قطعه‌سازان نیز نشست‌هایی داشتیم که در آن مشخص شد، با وجود دریافت نکردن مطالباتشان، برای تأمین قطعات مورد نیاز خودروسازان اقدام می‌کنند؛ کما اینکه یکی از خودروسازان بزرگ هنوز مطالبات قطعه‌سازان را تسویه نکرده است. حدادی بیان کرد: نظارت اولیه و مستقیم در این حوزه برعهده وزارت صمت است.

همچنین سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و شورای رقابت موظف‌اند این بخش را کنترل کنند و مانع استمرار این روند شوند. او گفت: البته لازم است سامانه‌ای جامع و کامل نیز در این حوزه راه‌اندازی شود و به صورت روزانه بر روند بازار خودرو نظارت شود؛ چراکه نبود سامانه‌ای مشخص برای کنترل وضعیت بازار خودرو باعث شده است مافیا در این حوزه میدان داری کند و در این شرایط سخت اقتصادی کشور، با تحمیل فشار بر مردم، به دنبال پرکردن جیب خود باشد. اگر میان دستگاه‌های مربوطه برای کنترل بازار خودرو انسجام و اراده‌ای جدی وجود داشته باشد، قطعاً می‌توان از افزایش افسارگسیخته قیمت خودروها جلوگیری کرد، نقطه حد بقی تعیین کرد و به این وضعیت پایان داد.

نوبنیاد از وعده افزایش اعتبار کالا برگ و حذف ۱۵ میلیون نفر گزارش می‌دهد؛

وعده کالا برگی دولت روی هوا رفت!

دولت همزمان با اجرای «جراحی آری» در نیمه دی ماه، اعتبار کالا برگ یک میلیون تومانی را برای هر ایرانی ساکن کشور اختصاص داد و اعلام کرد که رقم این اعتبار هر سه ماه یک بار متناسب با تورم افزایش می‌یابد. این موضوع از اردیبهشت‌ماه وعده داده شد و از ۱۷ خرداد که رئیس‌جمهور بر افزایش اعتبار کالا برگ تأکید کرد تا ۲۳ شهریور که پزشکیان صریحاً گفت: «رقم کالا برگ قطعاً افزایش خواهد یافت»، این وعده بارها تکرار شد. اکنون مرحله دهم (مهرماه) در حالی آغاز می‌شود که دولت وعده داده بود از امروز، اعتبار کالا برگ برای گروه‌هایی از خانوارها افزایش یابد. با این حال، تا زمان تنظیم این گزارش، رقم قطعی افزایش و جزئیات آن اعلام نشده است.

سخنگوی کمیسیون اجتماعی مجلس اعلام کرد که دولت برای افزایش اعتبار کالا برگ، افزایش ۲۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومانی را در نظر گرفته و قرار است منابع آن از محل حذف حدود ۱۵ میلیون نفر از افراد دارای تمکن مالی بیشتر تأمین شود.

او افزود: تاکنون حدود ۱۰۵ میلیون نفر از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی حذف شده‌اند و شاخص‌های جدیدی نیز برای این فرآیند در نظر گرفته شده است. این خبر در حالی مطرح شده که پیش‌تر یعقوب اندایش، معاون وزارت تعاون، در ۱۱ شهریور ۱۴۰۵ تأکید کرده بود تغییرات مربوط به زمان بندی شارژ، به معنای حذف هیچ‌یک از دهک‌های درآمدی از طرح کالا برگ نیست. با این حال، سایت خبری اقتصادآنلاین که رسانه‌ای حامی و نزدیک به دولت است، نوشت: از پایان مهر، اعتبار کالا برگ ۴۴ میلیون نفر افزایش می‌یابد؛ همزمان قرار است جمعیت دریافت‌کنندگان کالا برگ نیز کاهش پیدا کند. بین ۴۰۵ تا ۱۰ میلیون نفر ممکن است از فهرست مشمولان کنار گذاشته شوند.

کامران رحیمی، کارشناس اقتصادی، حذف سه دهک درآمدی از کالا برگ را در شرایط فعلی دارای ریسک دانست و اظهار کرد: در شرایطی که تورم، به ویژه تورم خوراکی‌ها، قدرت خرید بخش بزرگی از خانوارها را کاهش داده است، محدود کردن دامنه کالا برگ بر مبنای دهک‌بندی‌های فعلی می‌تواند بخشی از خانوارهای نیازمند حمایت را از این طرح خارج کند. وی افزود: نخستین ایراد، دقت پایین دهک‌بندی درآمدی است. دهک‌بندی در ایران الزاماً تصویری دقیق از درآمد قابل تصرف و وضعیت واقعی معیشت خانوار ارائه نمی‌دهد. رحیمی با اشاره به هزینه‌های مسکن، درمان، آموزش و حمل‌ونقل گفت: «ممکن است خانواری از نظر آماره‌ای در دهک بالاتر قرار گیرد، اما درآمد قابل تصرف آن پس از پرداخت هزینه‌های ضروری، بسیار کمتر از آن چیزی باشد که دهک‌بندی نشان می‌دهد.

مسئله کالا برگ فقط یک عدد در حساب سرپرست خانوار نیست؛ مسئله، اعتماد به سیاست حمایتی دولت است. دولت اگر وعده افزایش اعتبار داده، باید آن را در زمان وعده داده‌شده و با سازوکار روشن اجرا کند؛ و اگر قرار است برای تأمین منابع، بخشی از مشمولان حذف شوند، باید پیش از اجرا به مردم گفته شود چه کسانی و براساس چه معیارهایی از حمایت کنار گذاشته خواهند شد.

رقم جدید کالا برگ هنوز روی میز نیست

ماجرای افزایش اعتبار کالا برگ در ماه‌های اخیر (از اردیبهشت امسال) مطرح بوده است، اما سرانجام در ۸ مهرماه، سید علی مدنی زاده، وزیر امور اقتصادی و دارایی، از شناسایی حدود ۴۰ تا ۴۴ میلیون نفر برای افزایش اعتبار خبر داد. او گفت: «این افراد از نظر درآمدی در سطح پایین‌تری قرار دارند و فاقد برخی دارایی‌ها از جمله ملک و خودرو هستند.» مدنی زاده تأکید کرد: «رقم نهایی پس از مشخص شدن منابع و تأمین بودجه تعیین خواهد شد، اما امیدواریم اعتبار کالا برگ برای هر نفر حداقل ۳۰۰ هزار تومان افزایش یابد.» اما یک روز بعد، یعنی ۹ مهرماه، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، گفت دولت تلاش می‌کند مبلغ کالا برگ برای اقشار کم‌درآمد ۵۰ درصد افزایش یابد و منابع مورد نیاز برای اجرای این طرح در حال بررسی و تأمین است. اگر این میزان عملیاتی شود، اعتبار یک میلیون تومانی فعلی برای مشمولان هدف به حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان خواهد رسید.

احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۱۰ مهرماه با اشاره به جلسات متعدد میان وزارت تعاون، بانک مرکزی، سازمان برنامه و وزارت اقتصاد اعلام کرد که اولویت دولت، حمایت از اقشار آسیب‌پذیر است و تلاش می‌شود افزایش کالا برگ از ۱۵ مهر به صورت تدریجی آغاز شود. او صراحتاً گفت: «جزئیات و زمان‌بندی قطعی هنوز نهایی نشده است، اما قولی که داده شده موعده ۱۵ مهر است.» بنابراین امروز ۱۵ مهر، وعده دولت به نقطه آزمون رسیده است؛ وعده‌ای که هنوز با عبارت‌هایی مانند «تلاش می‌کنیم»، «در حال بررسی منابع» و «به صورت تدریجی» همراه است. میدری همچنین از تغییر مدل دهک‌بندی خبر داد و گفت: «در الگوی جدید، خانوارها بر اساس شاخص‌های تجمیعی به سه گروه «وسیع پایین»، «وسیع متوسط» و «وسیع بالا» تقسیم می‌شوند.» در ظاهر، هدف این تغییر، هدفمندتر کردن حمایت است؛ اما مسئله اینجاست که هرچه معیارهای حذف پیچیده‌تر شود، اهمیت صحت اطلاعات و امکان اعتراض خانوارها نیز بیشتر خواهد شد.

حذف ۱۵ میلیون نفر

در کنار وعده افزایش اعتبار، خبر حذف بخشی از دریافت‌کنندگان کالا برگ حالا به یکی از جدی‌ترین ابهام‌های طرح تبدیل شده است. فضل‌الله زنجیر،

نیما سهیلی

روزنامه‌نگار

۱۵ مهر فرارسید؛ همان تاریخی که دولت برای اجرای وعده افزایش اعتبار کالا برگ تعیین کرده بود. در حالی که قرار است از امروز مرحله جدید شارژ کالا برگ برای گروه نخست مشمولان آغاز شود (سرپرستان خانواری که رقم انتهایی کد ملی آن‌ها ۰۱ و ۰۲ است، به همراه خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد، سازمان بهزیستی و نیروهای مسلح در گروه نخست قرار دارند)، اما درست در روزی که قرار بود افزایش اعتبار اجرایی شود، هنوز رقم نهایی افزایش و نحوه اجرای آن تا لحظه تنظیم این گزارش اعلام نشده است.

ماجرای افزایش اعتبار از اردیبهشت امسال مطرح شد و رئیس‌جمهور و اعضای تیم اقتصادی بارها آن را تکرار کردند و ۱۵ مهر را به عنوان موعد آغاز اجرای افزایش اعلام کرده بودند. اکنون اما پرسش اصلی این است که آیا وعده افزایش اعتبار واقعاً از امروز در حساب خانوارها می‌نشیند یا بار دیگر میان اعلام و اجرا فاصله‌ای ایجاد خواهد شد؟ احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، پیش‌تر اعلام کرده بود که این افزایش از ۱۵ مهر به صورت تدریجی آغاز خواهد شد. اما تاکنون (لحظه تنظیم این گزارش) درباره نحوه اجرای افزایش، مبلغ نهایی هر دهک و فهرست دقیق مشمولان، اطلاعاتی منتشر نشده است.

از سوی دیگر، همزمان با وعده افزایش اعتبار، موضوع دیگری نیز نگرانی بخشی از خانوارها را بیشتر کرده است. سخنگوی کمیسیون اجتماعی مجلس از برنامه دولت برای حذف ۱۵ میلیون نفر جهت تأمین منابع افزایش اعتبار کالا برگ خبر داده است؛ موضوعی که با اظهارات پیشین درباره حذف نشدن دهک‌ها از کالا برگ، پرسش‌های جدی درباره مسیر جدید سیاست حمایتی دولت ایجاد می‌کند. هزینه سبد ۱۱ قلم کالای مشمول کالا برگ، از حدود ۲ میلیون و ۱۸۲ هزار تومان پیش از حذف ارز ترجیحی، با رشد ۹۷ درصدی به ۴ میلیون و ۲۸۹ هزار تومان در شهریور امسال رسیده است. به این ترتیب، کالا برگ یک میلیون تومانی که در ابتدای اجرای طرح حدود ۳۴ درصد سبد را پوشش می‌داد، اکنون تنها ۱۸ درصد آن را پوشش می‌دهد.

تالار شیشه‌ای

بورس در یک قدمی قله ۸ میلیونی

بازار سهام دیروز (سه‌شنبه ۱۴ مهر ۱۴۰۵) معاملات خود را با موج قدرتمند تقاضا آغاز کرد؛ به طوری که در دقایق نخست ۹۳ درصد نمادها سبزپوش بودند. این روند در ادامه معاملات نیز حفظ شد و افزایش ورود نقدینگی حقیقی، صف‌های خرید گسترده و برتری محسوس خریداران بر فروشندگان، تا پایان ادامه داشت. شاخص کل بورس تهران با رشد ۱۸۷ هزار و ۲۶۹ واحدی (۲۰۴ درصد) در سطح ۷ میلیون و ۹۷۷ هزار و ۱۷۲ واحد ایستاد و رکورد تاریخی جدیدی را ثبت کرد. با این حال شاخص کل فاصله چندانی با کانال ۸ میلیون واحدی ندارد. شاخص هم‌وزن نیز با رشد ۴۸ هزار و ۱۹۲ واحدی (۲۰۳۳ درصد) به ۲ میلیون و ۱۱۳ هزار و ۹۶۶ واحد رسید. شاخص کل فرابورس نیز رشد ۱۴۱۵ واحدی (۲۰۳ درصد) را تجربه کرد و در محدوده ۶۳ هزار و ۳۳۸ واحد قرار گرفت. شاخص ۳۹ صنعت بورس در دادوستدهای روز گذشته صعود بود و میانگین رشد صنایع به ۲۰۳۲ درصد رسید. در جریان معاملات دیروز، ۸۱۷ نماد مثبت و تنها ۴۶ نماد منفی بودند. همچنین ۶۰۳ صف خرید به ارزش ۲۲ هزار میلیارد تومان در پایان بازار بدون عرضه باقی ماند، در حالی که تنها ۱۱ صف فروش شکل گرفته بود.

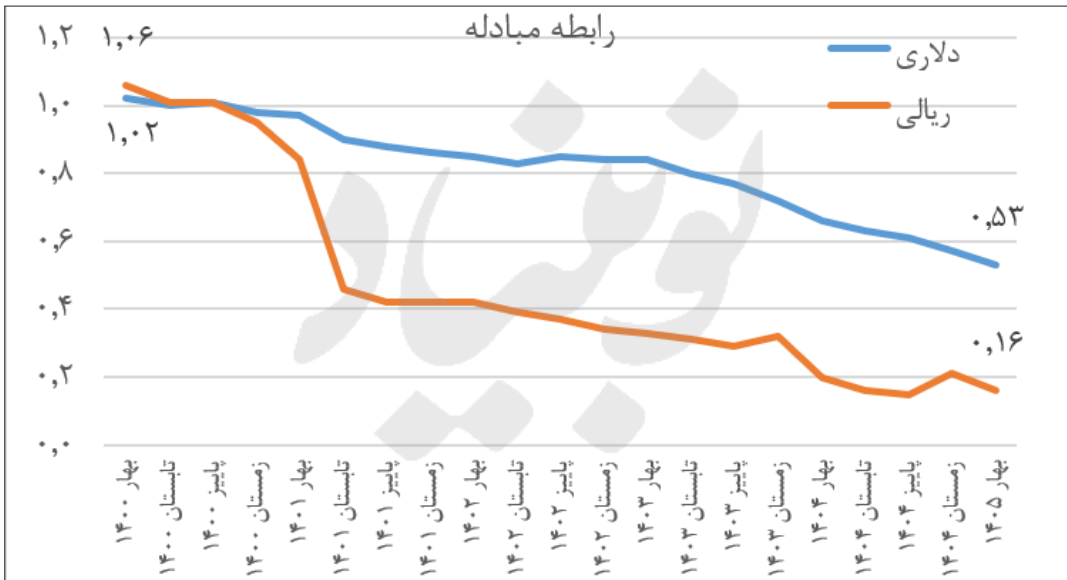
ارزش معاملات خرد به ۳۱ هزار و ۱۰۸ میلیارد تومان پول و حقیقی‌ها حدود ۷۵۹۹ میلیارد تومان پول به بخش سهام و صندوق‌های سهامی وارد کردند. در مقابل، ۴۱۱۴ میلیارد تومان از صندوق‌های درآمد ثابت خارج شد. بیشترین ورود پول حقیقی نیز به گروه‌های سرمایه‌گذاری، فلزی و فولادی و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری اختصاص داشت. صنایع دارویی، معدنی، شیمیایی، خودرویی و قطعه‌سازی، سرمایه‌گذاری و نیروگاهی نیز در جذب نقدینگی حقیقی عملکرد قابل توجهی داشتند. مجموع ارزش معاملات بورس و فرابورس به محدوده ۸۳ هزار میلیارد تومان رسید. همچنین ارزش کل بازارهای سهام ایران (بورس، بازار پایه و فرابورس) نیز در محدوده ۲۷ هزار و ۳۲۴ هزار میلیارد تومان قرار گرفت. با وجود کاهش ارزش معاملات خرد نسبت به برخی روزهای اخیر، این موضوع در شرایط فعلی نشانه ضعف تقاضا نیست؛ چرا که قفل شدن صدها نماد در صف خرید، امکان گردش بیشتر معاملات را محدود کرده است. سرانه خرید ۱۱۱ میلیون تومان در برابر سرانه فروش ۷۰ میلیون تومان و قدرت خرید ۱۰۵۹ نیز برتری خریداران را تأیید می‌کند. در صورت تداوم ورود پول حقیقی و حفظ تقاضای قدرتمند، بازار امروز نیز می‌تواند در محدوده مثبت دنبال شود و شاخص کل شانس عبور از مرز ۸ میلیون واحد را داشته باشد.

گزارش جدید مرکز آمار از کاهش شدید رابطه مبادله در بهار امسال نشان می‌دهد؛

مفت صادر می‌کنیم، گران می‌خریم

رابطه مبادله ایران در بهار ۱۴۰۵ به پایین‌ترین سطح پنج سال اخیر رسیده است؛ شاخصی که نشان می‌دهد قیمت کالاهایی که کشور صادر می‌کند، در مقایسه با قیمت کالاهایی که از خارج می‌خرد، با سرعت بسیار کمتری افزایش یافته است. طبق اعلام مرکز آمار، شاخص رابطه مبادله دلاری در

بهار ۱۴۰۵ به حدود ۰/۵۳ و شاخص ریالی آن به تنها ۰/۱۶ رسیده است. این ارقام نشان می‌دهد قدرت خرید قیمتی یک واحد از سبد صادراتی کشور در برابر کالاهای وارداتی، در محاسبه دلاری به حدود ۵۳ درصد سطح سال پایه (۱۴۰۰) و در محاسبه ریالی به حدود ۱۶ درصد سطح سال پایه رسیده است.

های هدایت زاده

روزنامه‌نگار

اگر در سال ۱۴۰۰ یک واحد از سبد صادراتی می‌توانست مقدار مشخصی از سبد وارداتی را خریداری کند، در بهار ۱۴۰۵ همان واحد صادراتی، از نظر قیمت، تنها حدود ۵۳ درصد آن قدرت خرید را در محاسبه دلاری و حدود ۱۶ درصد آن را در محاسبه ریالی داشته است. بنابراین رابطه مبادله دلاری حدود ۴۷ درصد و رابطه مبادله ریالی حدود ۸۴ درصد نسبت به سال پایه کاهش یافته است. کاهش رابطه مبادله، فشار بر منابع ارزی و افزایش تقاضا برای ارز را به دنبال دارد و می‌تواند یکی از عوامل فشار بر نرخ دلار باشد. در سوی دیگر، جهش نرخ ارز نیز خود می‌تواند رابطه مبادله ریالی را تضعیف کند و یک چرخه معیوب میان تجارت خارجی و بازار ارز ایجاد کند.

گزارش جدید مرکز آمار نشان می‌دهد شاخص رابطه مبادله دلاری از ۱۰۰ در بهار ۱۴۰۰ به ۰/۵۳ در بهار ۱۴۰۵ کاهش یافته است. به زبان ساده، کشور در ازای صادرات همان کالاهای سال ۱۴۰۰، تنها حدود نیمی از کالاهای وارداتی آن سال را می‌تواند وارد کند. اگر در سال پایه با مقدار مشخصی صادرات می‌توانست مقدار مشخصی واردات بخرد، اکنون برای خرید همان مقدار واردات به صادرات بیشتری (حدود ۲ برابر) نیاز دارد. گزارش مرکز آمار اما بخش تلخ‌تری هم دارد. طبق این گزارش، رابطه مبادله ریالی در بهار امسال به حدود ۰/۱۶ کاهش یافته است. در نگاه اول ممکن است این پرسش مطرح شود که اگر نرخ دلار افزایش پیدا کند، قیمت ریالی کالاهای صادراتی و وارداتی باید هر دو به یک اندازه افزایش یابد و بنابراین اثر نرخ ارز در نسبت آنها خنثی شود. اما نرخ ارز به قیمت صادرات و واردات با شدت یکسان منتقل نمی‌شود. قیمت بسیاری از کالاهای وارداتی مستقیماً با نرخ خارجی تعیین می‌شود و افزایش نرخ دلار، هزینه ریالی آنها را سریع‌تر بالا می‌برد. در مقابل، صادرکننده تمام افزایش نرخ ارز را در قیمت دلاری محصول خود اعمال نمی‌کند. یکی از دلایل این امر، حفظ توان رقابتی کالاهای صادراتی در بازارهای خارجی است. در

نتیجه ممکن است دلار ۵۰ درصد گران شود، اما قیمت ریالی صادرات تنها ۲۰ درصد افزایش یابد. این شرایط به معنای افت ارزش دلاری کالای صادراتی است که عمدتاً با هدف ایجاد مزیت قیمت در بازارهای صادراتی و حفظ بازار انجام می‌شود. به بیان ساده و خلاصه، کاهش شدیدتر رابطه مبادله ریالی نسبت به دلاری نشان می‌دهد اثر کاهش ارزش پول ملی (افزایش نرخ ارز) بر قیمت‌های ریالی کالاهای صادراتی و وارداتی یکسان نبوده است.

رابطه مبادله و دلار ۲۷۰ هزار تومانی

اهمیت کاهش رابطه مبادله زمانی بیشتر مشخص می‌شود که تأثیر آن را بر بازار ارز بدانیم. اکنون با رسیدن قیمت ارز به ۲۷۰ هزار تومان در بازار آزاد، پرسش‌ها درباره دلایل کاهش مداوم ارزش پول ملی یا اصطلاحاً افزایش نرخ ارز به اوج رسیده است. آمارهای جدید مرکز آمار، یکی از بنیادی‌ترین دلایل کاهش مداوم نرخ ارز را تشریح می‌کند. وقتی قیمت واردات نسبت به صادرات افزایش می‌یابد، کشور برای خرید همان مقدار کالا از خارج به منابع ارزی بیشتری نیاز دارد. اگر درآمد صادراتی هم‌زمان با همان سرعت رشد نکند، فشار بر حساب جاری و بازار ارز افزایش می‌یابد. در چنین شرایطی، عرضه ارز حاصل از صادرات در مقایسه با نیاز ارزی اقتصاد قدرت کمتری پیدا می‌کند. در سوی دیگر، واردکنندگان برای تأمین همان حجم کالا به ارز بیشتری نیاز دارند. نتیجه می‌تواند افزایش تقاضا برای ارز و فشار بر نرخ آن باشد. البته کاهش رابطه مبادله به‌تنهایی تعیین‌کننده نرخ دلار نیست. عواملی مانند تحریم، جریان سرمایه، انتظارات، سیاست پولی، کسری بودجه و دسترسی به منابع ارزی نیز بر نرخ ارز اثر می‌گذارند. اما کاهش رابطه مبادله می‌تواند یک فشار بنیادی از سمت تجارت خارجی ایجاد کند.

دلار و رابطه مبادله؛ یک رابطه دوطرفه

نکته مهم‌ترین است که رابطه میان نرخ ارز و رابطه مبادله یک طرفه نیست. همان‌طور که کاهش رابطه مبادله می‌تواند فشار بر بازار ارز ایجاد کند، افزایش نرخ ارز نیز می‌تواند رابطه مبادله

ریالی را تحت تأثیر قرار دهد. با افزایش نرخ دلار، هزینه ریالی کالاهای وارداتی افزایش می‌یابد. اگر قیمت صادرات به همان اندازه بالا نرود، نسبت قیمت صادرات به واردات کاهش پیدا می‌کند. به این ترتیب، افزایش نرخ ارز می‌تواند رابطه مبادله ریالی را بدتر کند. در نتیجه یک چرخه بالقوه شکل می‌گیرد: کاهش رابطه مبادله، قدرت خرید صادرات را کاهش می‌دهد؛ این مسئله می‌تواند فشار بر ارز ایجاد کند؛ افزایش نرخ ارز نیز هزینه واردات را بیشتر می‌کند؛ و اگر این افزایش به همان میزان به قیمت صادرات منتقل نشود، رابطه مبادله ریالی دوباره تضعیف می‌شود.

عاقبت اعتیاد اقتصاد به خام‌فروشی

روند مداوم افت رابطه مبادله و کاهش قدرت خرید خارجی کشور را می‌توان به‌طور عمده ناشی از صادرات کالاهای خام و محصولات با ارزش افزودن پایین دانست. از آنجا که تولید این نوع محصولات در جهان به مراتب بیشتر از کالاهای فناورانه و با ارزش افزوده بالاست، کشور برای حفظ بازارهای صادراتی ناچار به کاهش قیمت دلاری محصولات صادراتی می‌شود که همین عامل باعث کاهش رابطه مبادله و در نهایت فشار به بازار ارز و افزایش نرخ ارز شده است. از همین رو سیاست‌گذار باید کاری کند که قیمت و کیفیت کالاهای صادراتی، قدرت بیشتری برای رقابت و قیمت‌گذاری در بازار جهانی پیدا کنند و هزینه واقعی واردات کاهش یابد. نخستین اقدام، حرکت از صادرات مواد خام و کالاهای کم‌ارزش به سمت کالاهای دارای ارزش افزوده بیشتر است. هرچه محصول صادراتی پیچیده‌تر، متمایزتر و فناوری‌محورتر باشد، قدرت قیمت‌گذاری صادرکننده افزایش می‌یابد. اقدام دیگر، کاهش هزینه تولید صادراتی است؛ از جمله از طریق تأمین پایدار انرژی، کاهش هزینه حمل‌ونقل، تسهیل مبادلات بانکی و کاهش هزینه‌های تجاری. راهکار دیگر، تغییر ترکیب واردات به سمت کالاهای سرمایه‌ای، فناوری و نهاده‌هایی است که بهره‌وری تولید داخلی و توان صادراتی را افزایش می‌دهند.

رابطه مبادله؛ معنای دیگری از ارزش پول ملی

رابطه مبادله تصویری از قدرت خرید اقتصاد در تجارت خارجی ارائه می‌کند. افت آن به این معناست که کشور برای دستیابی به مقدار مشخصی از واردات باید منابع بیشتری از صادرات خود اختصاص دهد. در شرایطی که طی ۵ سال رابطه مبادله دلاری به ۰/۵۳ و رابطه مبادله ریالی به ۰/۱۶ رسیده است، سیاست‌گذار نمی‌تواند بازار ارز را جدا از تحولات تجارت خارجی ببیند. تثبیت پایدار بازار ارز نیازمند تقویت سمت عرضه ارز، افزایش ارزش افزوده صادرات و کاهش آسیب‌پذیری واردات است. اگر سیاست‌گذار تنها نرخ ارز را مدیریت کند اما ساختار صادرات و واردات تغییر نکند، فشارهای بنیادی باقی خواهد ماند.

راه حل بلندمدت، افزایش ارزش صادرات، کاهش هزینه واردات و توسعه محصولات با فناوری و ارزش افزوده بالا و در نهایت افزایش قدرت خرید صادرات در برابر واردات است؛ یعنی افزایش رابطه مبادله باید به یکی از اهداف اصلی سیاست تجاری و ارزی کشور تبدیل شود.

نبض اقتصاد

چرا نفت ارزان نمی‌شود؟

با وجود ادعای بازگشت بخش قابل توجهی از صادرات نفت خاورمیانه به سطوح پیش از جنگ، بازار جهانی نفت همچنان در محدوده ۱۰۰ دلار به ازای هر بشکه نوسان می‌کند؛ وضعیتی که نشان می‌دهد افزایش عرضه، حتی اگر واقعیت هم داشته باشد، به‌تنهایی برای پایین آوردن قیمت‌ها کافی نیست. جان کمپ، تحلیلگر ارشد بازارهای نفتی، می‌گوید که قیمت نقدی نفت خام «فورتیز» بیش از ۱۴۰ دلار در هر بشکه، یعنی بالاترین رقم از زمان آغاز جنگ علیه ایران است. این نفت که در دریای شمال معامله می‌شود، یکی از بزرگ‌ترین اجزای سبد نفتی برنت است. قیمت برنت برای تحویل فوری هم از ابتدای اکتبر تاکنون به‌طور میانگین بیش از ۱۲۳ دلار در هر بشکه بوده که رکورد قبلی ۱۱۶ دلار در ماه آوریل را شکسته و به بالاترین سطح خود در بیش از چهار سال گذشته رسیده است. قیمت نفت برنت در آخرین معاملات دیروز به حدود ۱۰۱/۰۶ دلار و نفت وست‌تگزاس اینترمدیت به حدود ۸۹/۰۶ دلار در هر بشکه رسیده است.

خبرگزاری آمریکایی بلومبرگ در گزارشی نوشت: «حتی با وجود اینکه گفته می‌شود جریان صادرات نفت از منطقه خاورمیانه تا حد زیادی احیا شده، اما قیمت‌ها همچنان حدود ۴۰ درصد بالاتر از آغاز جنگ قرار دارند.» بررسی‌های بلومبرگ و الجزیره قطر نشان می‌دهد ۵ عامل اصلی همچنان مانع کاهش محسوس قیمت نفت شده‌اند.

بازار نفت هنوز به پایان درگیری‌ها اطمینان ندارد. حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس، اعزام ناو هواپیمابر و نیروهای اضافی و ادامه حملات به کشتی‌ها، ریسک اختلال دوباره در عرضه رازنده نگه داشته است. براساس داده‌های آژانس بین‌المللی انرژی، در سال ۲۰۲۵ حدود ۲۰ میلیون بشکه نفت خام و فرآورده‌های نفتی از تنگه هرمز عبور می‌کرد؛ در مقابل، ظرفیت انتقال نفت از مسیرهای جایگزین تنها حدود ۳/۵ تا ۵/۵ میلیون بشکه در روز برآورد می‌شود. بلومبرگ گزارش داد که هزینه حمل نفت از خلیج فارس به چین در برخی موارد از یک میلیون ۲۰۰ هزار دلار در روز عبور کرده است. استفاده از مسیرهای غیرمعمول، انتقال محموله‌ها از یک کشتی به کشتی دیگری عبورهای کوتاه‌تر از مناطق پرخطر، هزینه نهایی نفت را بالا برده است. آژانس بین‌المللی انرژی نیز از جهش هزینه حمل‌ونقل دریایی به دلیل افزایش ریسک‌های امنیتی و تقاضای بالا برای نفتکش‌ها خبر داده است. یکی دیگر از دلایل ماندگاری قیمت‌های بالا، کاهش ذخایر نفتی جهان است. طبق گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، ذخایر قابل‌رصد نفت از فوریه تا اوت حدود ۵/۷ میلیون بشکه کاهش یافته و تنها در ماه اوت ۹۵ میلیون بشکه از ذخایر برداشت شده است. هم‌زمان، بازار فرآورده‌هایی مانند گازوئیل نیز با کمبود مواجه است. اداره اطلاعات انرژی آمریکا پیش‌بینی کرده ذخایر جهانی تا پایان سال ۲۰۲۶ همچنان تحت فشار باقی بماند.

بازگشت صادرات نفت خام لزوماً به معنای بازگشت عرضه سوخت نیست. به گفته فاتح بیرو، مدیر اجرایی آژانس بین‌المللی انرژی، صادرات نفت خام تا حد زیادی بهبود یافته، اما جریان صادرات فرآورده‌های پالایشی همچنان به‌شدت محدود است. براساس داده‌های این آژانس، صادرات خالص گازوئیل و نفت‌گاز از خلیج فارس و روسیه در اوت حدود ۱/۰۶ میلیون بشکه در روز کمتر از فوریه بوده است. اهمیت این کاهش از آنجا ناشی می‌شود که این دو منطقه پیش از بحران حدود ۴۵ درصد تجارت دریایر جهانی این فرآورده‌ها را تأمین می‌کردند. در همین راستا، گروه هفت و شرکای آن در دوم اکتبر از برنامه عرضه ۱۰۰ میلیون بشکه از ذخایر اضطراری طی چهار ماه خبر دادند که بخش قابل توجهی از آن برای تأمین گازوئیل اختصاص خواهد یافت. عامل پنجم به رفتار سرمایه‌گذاران مربوط می‌شود. بلومبرگ به نقل از معامله‌گران گزارش داد نفت بار دیگر در سبد دارایی‌های مورد استفاده برای پوشش ریسک تورم قرار گرفته؛ یعنی حتی اگر مصرف واقعی نفت افزایش پیدا نکند، ورود سرمایه‌های جدید به بازار قراردادهای نفتی می‌تواند از قیمت‌ها حمایت کند.

یادداشت

لبخند دیپلماتیک با تهران، صف‌آرایی نظامی با ریاض!

محسن پوردادفر
روزنامه‌نگار

نشست اضطراری ائتلاف مکه در ریاض برگزار شد. نشستی که در بیانیه رسمی سه کشور، یعنی عربستان، پاکستان و ترکیه، از آن به عنوان گامی فوری برای اجرای تعهدات دفاع جمعی یاد شده است. بیانیه صراحتاً از تأمین نیرو و توانمندی‌های نظامی و استقرار سریع آنها در عربستان سخن می‌گوید و حتی برای این ائتلاف دبیرکل تعیین می‌شود.

واقعیت این است که پیمان مکه در شرایطی اجرا شده که سه کشور ترکیه، پاکستان و عربستان سال‌ها در برابر جنایت علیه مردم مسلمان منطقه به خصوص مردم غزه سکوت کرده‌اند و جز بیانیه‌های تشریفاتی کاری از پیش نبرده‌اند. کشورهایی که در روزهای سخت غزه، زمانی که زنان و کودکان فلسطینی زیر بمباران رژیم صهیونیستی قرار داشتند، یا سکوت کردند یا نهایتاً به صدور چند جمله دیپلماتیک بسنده کردند، حالا ناگهان از دفاع جمعی و آمادگی نظامی سخن می‌گویند. آن هم در مقابل یمنی که برخلاف ترکیه و به جای مراودات اقتصادی با رژیم صهیونیستی و جلوه‌گری در لباس اسلام، مستقیماً خاک رژیم صهیونیستی را هدف قرار داد و از هیچ کمکی به مردم مظلوم غزه دریغ نکرد.

در این میان، برخی برداشت‌های داخلی همچون پزشک‌ان نیز عجیب و نگران‌کننده است. وی نهم شهریور ماه در دیدار شهباز شریف، توافق مکه را گامی در مسیر تقویت وحدت جهان اسلام دانست و از آن استقبال کرد و گفت: امیدواریم سایر کشورهای منطقه و کشورهای اسلامی نیز به این روند بپیوندند! این روزها سیاست خارجی گویا به سمت طنز سیاسی حرکت کرده است. با پاکستانی که در مسائل امنیتی و حتی حمایت زبانی از ایران کاری نکرده است در جایگاه میانجی تعامل می‌کنیم. با ترکیه‌ای که بر اساس منافعش روابط را با ما کم و زیاد میکند ریزنی و دیدارهای دوستانه می‌کنیم، برای عربستان هم در سطح معاون رئیس جمهور جهت تریبک‌گویی روز ملی حضور پیدا می‌کنیم! اما همین سه کشور حالا در قالب ائتلاف مکه از استقرار نیرو و تجاوز به یمن خبر می‌دهند. ملت‌های مسلمان منطقه فراموش نکرده‌اند چه کسانی در سال‌های گذشته در برابر جنایت‌های رژیم صهیونیستی سکوت کردند و چه کسانی در برابر مقاومت یمن ایستادند. برای ترکیه و پاکستان عاقلانه‌تر آن است که خود را در باتلاق درگیری‌های خاورمیانه گرفتار نکنند. اگر نسخه امنیتی و مسیر مورد حمایت آمریکا قرار بود مسئله منطقه را حل کند، پیش‌تر در عراق و افغانستان نتیجه داده بود و حتی هشت سال جنگ عربستان علیه یمن می‌توانست به نتیجه‌ای برسد. امروز نیز تکرار همان مسیر، در شرایطی که یمن عملاً راهبرد محاصره در برابر محاصره و پایتخت در برابر پایتخت را پیش گرفته، نه تنها تضمینی برای امنیت نمی‌آورد، بلکه می‌تواند دامنه درگیری را به بازیگران بیشتری بکشانند.

طوفان الاقصی توانست جلوی طراحی خائنانه عادی‌سازی کشورهای اسلامی با اشغالگران را بگیرد

۱۷ اکتبر؛ پایان رؤیای اسرائیل

سه سال پس از عملیات طوفان الاقصی، مسئله این است که چرا تل‌آویو با وجود برتری نظامی، اطلاعاتی و فناوری، هنوز نتوانسته پیامدهای سیاسی و راهبردی آن روز را مهار کند. از برهم خوردن روند خائنانه عادی‌سازی تا بازگشت فلسطین به صدر افکار عمومی جهان و افزایش فشار حقوقی و دیپلماتیک بر اسرائیل، ۱۷ اکتبر را باید نقطه عطفی دانست که معادلات پیش از خود را برهم زد.

نظرسنجی‌های معتبر نشان می‌دهد که حمایت از فلسطین در افکار عمومی عربی همچنان بسیار بالاست و حمایت از عادی‌سازی با اسرائیل در کشورهای مختلف منطقه کاهش یافته است. بنابراین ۱۷ اکتبر فقط حصار غزه را نشکست؛ بخشی از شکاف میان سیاست رسمی دولت‌های عرب و احساسات جوامع عرب را نیز آشکار کرد.

این شکاف برای اسرائیل از آن جهت اهمیت دارد که عادی‌سازی روابط دولت‌ها با اسرائیل زمانی می‌تواند به یک نظم منطقه‌ای پایدار تبدیل شود که با پذیرش اجتماعی نیز همراه باشد.

*جنایت بدون دستاورد

اسرائیل برای پاسخ به ۱۷ اکتبر جنگی گسترده در غزه آغاز کرد. اما این جنگ به تدریج از یک عملیات نظامی برای نابودی حماس به یک بحران چندلایه تبدیل شد؛ بحران انسانی، حقوقی، دیپلماتیک و افکار عمومی.

گزارش‌های سازمان ملل در طول جنگ بارها از تلفات گسترده غیرنظامیان، تخریب زیرساخت‌های غیرنظامی و محدودیت‌های جدی در ورود کمک‌های بشردوستانه به غزه خبر داده‌اند.

این وضعیت، پرونده غزه را از سطح یک جنگ نظامی فراتر برد. در دیوان بین‌المللی دادگستری، آفریقای جنوبی علیه اسرائیل به استناد کنوانسیون نسل‌کشی اقامه دعوا کرد و دادگاه در ژانویه ۲۰۲۴ مجموعه‌ای از اقدامات موقت را برای جلوگیری از اعمال مشمول کنوانسیون نسل‌کشی و فراهم کردن کمک‌های بشردوستانه مقرر کرد.

در دیوان کیفری بین‌المللی نیز در نوامبر ۲۰۲۴ برای بنیامین نتانیا‌هو و یوآو گالات حکم بازداشت صادر شد. دادگاه اعلام کرد در آن مرحله «دلایل معقول» برای انتساب برخی جرایم جنگی و جنایت علیه بشریت وجود دارد.

اسرائیل که سال‌ها تلاش کرده بود خود را در جایگاه قربانی و مدافع خود در برابر تهدیدات امنیتی معرفی کند، اکنون خود با اتهامات و پرونده‌های سنگین حقوقی در نهادهای بین‌المللی مواجه شده است.

از غزه تا خیابان‌های جهان

یکی دیگر از پیامدهای جنگ، تغییر فضای افکار عمومی جهانی بود. این تغییر را می‌توان «ضداسرائیلی شدن جهان» نامید. در آمریکا و کشورهای اروپایی، شکاف برسر سیاست اسرائیل در غزه افزایش یافت. اعتراضات دانشگاهی و خیابانی در کشورهای مختلف شکل گرفت و موضوع فلسطین دوباره به یکی از مسائل مهم سیاست داخلی و خارجی بسیاری از کشورهای غربی تبدیل شد.

این روند بعدتر نیز ادامه پیدا کرد و شمار کشورهای فلسطین را به رسمیت شناختند افزایش یافت. بنابراین مسئله فلسطین نه تنها حذف نشد، بلکه دوباره به یکی از مهم‌ترین مسائل سیاست خارجی در سطح جهانی تبدیل شد.

حسین نیک‌سرشت

روزنامه‌نگار

بزرگ‌ترین شکست‌های امنیتی تاریخ اسرائیل را رقم بزند. همین مسئله برای بازدارندگی اسرائیل هزینه‌ای فراتر از یک شکست عملیاتی داشت.

فلسطین دوباره به مرکز بازگشت

پیش از ۱۷ اکتبر، یک روند مهم در خاورمیانه ادغام تدریجی رژیم صهیونی در نظم منطقه‌ای بدون حل مسئله فلسطین و سرعت گرفتن روند خائنانه عادی‌سازی بود.

توافق‌های ابراهیم در سال ۲۰۲۰ روابط اسرائیل با امارات و بحرین را عادی کرد و پس از آن مراکش نیز به این روند پیوست. هم‌زمان، بحث درباره احتمال توافق اسرائیل و عربستان سعودی نیز جدی‌تر شده بود.

برای فلسطینی‌ها پایان این روند، مسئله روشن بود: فلسطین در حال تبدیل شدن به حاشیه‌ای در معادلات جدید خاورمیانه بود؛ معادلاتی که در آن اقتصاد، امنیت، ایران و رقابت قدرت‌های منطقه‌ای اهمیت بیشتری پیدا کرده بودند. ۱۷ اکتبر این روند را برهم زد و نادیده گرفتن فلسطین در روند عادی‌سازی دیگر به آسانی قبل نبود.

هزینه‌دار شدن عادی‌سازی

برخی دولت‌های عربی در حالی به سمت عادی‌سازی با اسرائیل حرکت کرده بودند که مسئله فلسطین همچنان بدون راه حل باقی مانده بود. پس از جنگ غزه، فاصله میان سیاست رسمی برخی دولت‌های عربی و افکار عمومی آنها درباره اسرائیل افزایش یافت.

به بیان دیگر، ۱۷ اکتبر باعث شد مسئله فلسطین دوباره به آزمونی برای مشروعیت سیاست خارجی دولت‌های عربی تبدیل شود.

دولت‌های عربی ممکن است منافع امنیتی، اقتصادی یا سیاسی خود را در رابطه با اسرائیل دنبال کنند، اما افکار عمومی آنها الزاماً همان مسیر را دنبال نمی‌کند. پس از جنگ غزه، این فاصله بیشتر نمایان شد.

حسین نیک‌سرشت

روزنامه‌نگار

صبح ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، تصویری که اسرائیل سال‌ها از خود ساخته بود، در چند ساعت ترک برداشت؛ تصویری از رژیمی که قرار بود با دیوارهای چندلایه، سامانه‌های پیشرفته مراقبت، برتری اطلاعاتی، ارتش مجهز و شبکه امنیتی گسترده، هرگونه تهدید از غزه را مهار کند.

اما عملیات حماس و دیگر گروه‌های مقاومت فلسطینی این محاسبه را در هم ریخت. کمبسیون تحقیق سازمان ملل اعلام کرده است که بیش از هزار عضو گروه‌های مسلح فلسطینی در حمله شرکت داشتند و رزمندگان از زمین، دریا و هوا وارد مناطق جنوبی اسرائیل شدند. بر اساس گزارش این کمبسیون، بیش از ۱۲۰۰ نفر در اسرائیل به هلاکت رسیده و بیش از ۲۵۰ نفر نیز به اسارت درآمدند.

اما چگونه چنین حمله‌ای در برابری از قدرتمندترین دستگاه‌های امنیتی جهان امکان‌پذیر شد؟

فروپاشی بازدارندگی

تحقیقات داخلی ارتش اسرائیل در سال ۲۰۲۵ اذعان کرد که ارتش توانایی‌های حماس را به‌شدت دست‌کم گرفته بود و در مأوریت خود برای حفاظت از غیرنظامیان شکست خورد. بنابراین ۱۷ اکتبر فقط نفوذ نیروهای مسلح فلسطینی به داخل اسرائیل نبود؛ شکست یک دکترین بود. دکترینی که بر این تصور بنا شده بود که فناوری، اطلاعات و برتری نظامی می‌تواند مسئله فلسطین را مدیریت کند، بدون آن که ضرورتاً مسئله سیاسی آن حل شود. از این منظر، اهمیت ۱۷ اکتبر در تعداد کیلومترهای پیشروی یا تعداد پایگاه‌های مورد حمله خلاصه نمی‌شود. یک بازیگر غیردولتی، در شرایطی که اسرائیل سال‌ها برای کنترل مردم غزه میلیارد‌ها دلار هزینه کرده بود، توانست برای ساعت‌ها ابتکار عمل را در دست بگیرد و یکی از

یادداشت

هرمز باز هم بشود، وضعیت

آن عادی نخواهد شد

پدرام حسینی
روزنامه‌نگار

این روزها مهم‌ترین پرسش در افکار عمومی و محافل سیاسی جهان دنبال می‌شود: آیا تنگه هرمز واقعاً باز است؟ آیا ایران همچنان برای گذرگاه راهبردی کنترل دارد؟ و آیا نفتکش‌ها می‌توانند از آن عبور کنند؟ بازار امروز پاسخ روشنی می‌دهد.

سازمان عملیات تجارت دریایی بریتانیا سه‌شنبه ۱۴ مهر اعلام کرد گزارشی با تأخیر درباره حادثه‌ای در تنگه هرمز در ۱۳ مهر دریافت کرده است. براساس یک «منبع تأییدشده»، یک نفتکش هنگام خروج از تنگه هدف حمله قرار گرفت. این رخداد در کنار گمانه‌زنی‌ها از هدف قرار گرفتن ۱۰ نفتکش تنها در طی دو روز گذشته کافی است تا ادعای «بازگشت کامل وضعیت عادی» با واقعیت فاصله دارد.

نشانه مهم‌تر، قیمت واقعی نفت است. کمپ، تحلیل‌گر رشد بازارهای نفتی، اعلام کرده قیمت نقدی نفت خام فوریتیز از ۱۴۰ دلار در هر بشکه عبور کرده؛ بالاترین رقم از آغاز جنگ علیه ایران. ترامپ و وزرایش اما مدعی‌اند عبور نفت از هرمز خطوط جایگزین، صادرات خلیج فارس را عادی کرده است. اما اگر همه چیز عادی است، این جهش قیمت چه معنایی دارد؟

وال استریت ژورنال در ۲۱ سپتامبر ۲۰۲۶ در مقاله «کمبود نفتکش‌ها تهدید می‌کند» قیمت بنزین بالا بماند» نوشت جنگ ایران، علاوه بر نفت خام، بازار را با کمبود نفتکش روبه‌رو کرده است. تعطیلی خط لوله شرق غرب عربستان بر اثر حمله پهپادی، نفت بیشتری را به سمت هرمز کشاند. اجاره یک سوپر نفتکش (VLCC) برای بارگیری در خلیج فارس و عبور از هرمز به بیش از یک میلیون دلار در روز رسید؛ حدود ۲۶ دلار برای هر بشکه؛ هزینه‌ای کم‌سابقه. حدود ۱۵ درصد این ناوگان نزدیک سواحل عمان درگیر ماند و نفتکش‌های سعودی مسیر دماغه امید نیک را برگزیدند. آرامکو نیز به انتقال کشتی به کشتی در عمان روی آورد.

مجله نیشن نیز روایت «پیروزی» ترامپ و جمهوری خواهان را زیر سؤال برد و تأکید کرد افزایش موقت جریان نفت، خطرات کشتیرانی و فشار بر قیمت سوخت و حمل و نقل را از میان نبرده است و این روایت برای اطمینان دادن به رأی‌دهندگان جمهوری خواه پیش از انتخابات میان دوره‌ای است.

مدیرعامل آرامکو هشدار داده از آغاز جنگ نزدیک سه میلیارد بشکه از عرضه جهانی نفت از بین رفته و ذخایر تجاری باقی‌مانده، حدود شش میلیارد بشکه، محدود شده است. با مصرف روزانه بیش از ۱۰۰ میلیون بشکه، حاشیه امن بازار بسیار اندک است و بازسازی ذخایر پس از بازگشایی هرمز می‌تواند حدود دو سال طول بکشد. به گفته رئیس آرامکو، ذخایر حفاظتی جهان «به طرز وحشتناکی» کم شده‌اند.

در چنین شرایطی، نفت سعودی به جای دریا دل به بیابان می‌زند. ریاض به دلیل ناامنی هرمز و دریای سرخ، انتقال زمینی بخشی از نفت شرق عربستان به خروجی تازه‌ای در ساحل دریای عرب و صادرات از آنجا به آسیا را بررسی می‌کند. این یعنی هرمز فقط یک تنگه نیست؛ گلوگاه محاسبات انرژی جهان است.

ماشین حساب
ترامپ مقابل
ایران کار
نمی‌کند

در حالی که معاریو از آماده‌باش برای عملیات نظامی جدید خبر می‌دهد و فارن افزر از حرکت تهران به سوی راهبردی تهاجمی در واشنگتن نیز نشانه‌هایی از ملاحظات انتخاباتی دیده می‌شود. با این حال، تجربه رفتار ترامپ نشان داده است که نمی‌توان تصمیم او درباره ایران را صرفاً با ماشین حساب هزینه و فایده سنجید؛ به‌ویژه آنکه فشار جریان‌های حامی اسرائیل بر سیاست خاورمیانه‌ای او همچنان تعیین‌کننده است.

آغاز مجدد جنگ؛ درگیر محاسبات انتخاباتی امریکا

دارد. در این میان، رفتار متناقض ترامپ، ماجراجویی احتمالی نتانیاها، تحولات عراق، فشارهای نفتی و هشدارهای محافل آمریکایی، معادله آغاز جنگ یا تداوم جنگ روانی بدون شلیک گلوله را پیچیده‌تر از گذشته کرده است.

محسن فرهمند
روزنامه‌نگار

فرسوده کردن حضور آمریکا در منطقه. فارغ از صحت یا اغراق موجود در این ارزیابی، اهمیت گزارش فارن افزر در آن است که بخشی از محافل راهبردی آمریکا اکنون مسئله ایران را نه یک بحران مقطعی، بلکه یک رقابت بلندمدت و فرسایشی می‌بینند.

اما نقطه اصلی ماجرا اینجاست: آیا همه این تحولات به معنای نزدیک شدن جنگ است یا واشنگتن و تل‌آویو در حال اجرای جنگ روانی برای حفظ فشار هستند؟ نتانیاها به‌طور طبیعی به دنبال آن خواهد بود که برای فرار از شکست انتخاباتی، یک بحران امنیتی جدید بسازد و بار دیگر آمریکا را پشت سر خود قرار دهد. اما درباره ترامپ نمی‌توان با اطمینان گفت که محاسبات انتخاباتی مانع تصمیم نظامی خواهد شد. ترامپ نشان داده است که برخلاف تصویر تاجر مسلک خود، در موضوع ایران الزاماً با منطق هزینه و فایده رفتار نمی‌کند. یکی از محورهای اصلی انتقادات داخلی آمریکا نیز دقیقاً همین بود که حمله به ایران، از نگاه منتقدان، اقدامی پرهزینه بود که حتی در صورت تحقق برخی اهداف نظامی، الزاماً منفعت راهبردی متناسبی برای آمریکا ایجاد نمی‌کرد.

از سوی دیگر، رفتار ترامپ در قبال رژیم صهیونیستی بارها نشان داده که در این پرونده، ملاحظات ایدئولوژیک و فشار جریان‌های حامی اسرائیل می‌تواند بر محاسبات کلاسیک غلبه کند. بنابراین، این تصور که ترامپ صرفاً به دلیل نزدیک بودن انتخابات میان دوره‌ای آمریکا از دور تازه‌ای از حماقت نظامی علیه ایران صرف‌نظر خواهد کرد، می‌تواند یک خطای محاسباتی خطرناک باشد. از همین رو، آبان‌ماه باید ماهی بسیار حساس در نبرد میان ایران، آمریکا و رژیم صهیونیستی تلقی شود. در چنین شرایطی، آمادگی برای هردو سناریو است: جنگ واقعی و جنگ روانی. دشمن اگر نتواند در میدان وارد شود، به تهدید، عملیات رسانه‌ای، تحرکات نیابتی و فشار اقتصادی همان هدف را دنبال خواهد کرد. بنابراین، خطای بزرگ آن است که آرامش ظاهری توسط سیاست‌پویان با پایان تهدید اشتباه گرفته شود.

حادثه‌ای می‌تواند به بخشی از پازل فشار علیه ایران تبدیل شود.

در سوی دیگر، مسئله خروج آمریکا از عراق نیز نباید ساده‌انگارانه دیده شود. علیرضا مجیدی کارشناس حوزه عراق درباره این خروج، معتقد است که پایان فعالیت ائتلاف تحت رهبری آمریکا به معنای خروج کامل نیروهای آمریکایی نیست و مستشاران و نیروهای اطلاعاتی همچنان در عراق حضور دارند. مهم‌تر آنکه به اعتقاد وی، آمریکا همچنان می‌تواند در صورت تجاوز احتمالی بعدی علیه ایران، از خاک یا آسمان عراق استفاده کند. بنابراین، اعلام «روز حاکمیت ملی» عراق نیز الزاماً به معنای پایان وابستگی امنیتی، نظامی و اقتصادی بغداد به واشنگتن نیست.

این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که هرگونه محاسبه درباره جنگ آینده، بدون در نظر گرفتن آرایش نیروهای آمریکا در عراق، ناقص خواهد بود. خروج یک عنوان یا مأوریت نظامی، لزوماً به معنای خروج توان اطلاعاتی، لجستیکی و عملیاتی نیست.

از سوی دیگر، وال استریت ژورنال در مقاله ۲۱ سپتامبر ۲۰۲۶ با عنوان «کمبود نفتکش‌ها تهدید می‌کند قیمت بنزین بالا بماند»، به آثار اختلالات منطقه‌ای بر بازار انرژی پرداخته است. این مسئله نشان می‌دهد که تداوم تنش در خلیج فارس و هرمز دیگر صرفاً یک مسئله نظامی نیست و مستقیماً با اقتصاد آمریکا و فشارهای داخلی آن پیوند خورده است.

چمن زنی با نسخه ایرانی

همزمان، فارن افزر در گزارشی قابل توجه، تصویری بسیار تهاجمی از محاسبات جمهوری اسلامی ارائه کرده و مدعی شده است که تهران پس از عبور از جنگ، ممکن است از راهبرد بقا به سمت راهبرد فشار و تهاجم حرکت کند؛ از حملات موشکی و پهپادی علیه پایگاه‌های آمریکا گرفته تا فشار بر زیرساخت‌های نفتی و بنادر منطقه و حتی سناریوهای شدیدتر. این گزارش همچنین مدعی است تهران به دنبال نسخه ایرانی راهبرد «چمن زنی» است؛ یعنی حملات محدود اما مستمر برای

روزهای گذشته مملو از نشانه‌هایی متناقض بوده است؛ نشانه‌هایی که از یک سو خطر آغاز دور تازه‌ای از درگیری را گوشزد می‌کنند و از سوی دیگر نشان می‌دهند که ممکن است واشنگتن و تل‌آویو دست کم تا انتخابات میان دوره‌ای مجلسین آمریکا در نوامبر، یعنی آبان‌ماه، از ورود به یک جنگ تمام عیار خودداری کنند.

در همین چارچوب، روزنامه عبری «معارب» مدعی شده است که «برآورد‌های قطعی نظامی» حاکی از آن است که رژیم صهیونیستی در آستانه انجام یک عملیات نظامی در یکی از جبهه‌های منطقه قرار دارد. این ادعا در شرایطی مطرح می‌شود که بنیامین نتانیاها با یکی از حساس‌ترین مقاطع سیاسی خود مواجه است و انتخابات پنجم آبان در سرزمین‌های اشغالی می‌تواند برای او به آزمونی تعیین‌کننده تبدیل شود.

آمریکا و اسرائیل؛
همسویی یا اختلاف تاکتیکی

معاریو پیش‌ترین هشدار داده بود که تلاش اپوزیسیون برای متمرکز کردن کارزار انتخاباتی بر هشدارهای پیش از ۱۷ اکتبر و مسئول دانستن نتانیاها، به‌ویژه در میان رأی‌دهندگان مردد، ممکن است نتیجه معکوس داشته باشد. از نگاه این رسانه، بحران امنیتی اخیر، از جمله ماجرایی تلاش برای ربودن هواپیمای فلای دبی، بار دیگر موضوعات امنیتی و منطقه‌ای را به مرکز کارزار انتخاباتی بازگرداند؛ حوزه‌ای که به اعتراف همین رسانه، بیشتر به سود نتانیاها تمام می‌شود.

ماجرای فلای دبی خود نمونه‌ای روشن از همین فضای آشفته است. در حالی که جی دی ونس، معاون رئیس جمهور آمریکا، تصریح کرد هنوز شواهدی از دخالت ایران در این حادثه وجود ندارد، دونالد ترامپ برخلاف این موضع گفت: «معتقد هستم ایران مسئول حادثه هواپیمای فلای دبی است». چنین اظهارنظرهایی نشان می‌دهد که در واشنگتن نیز روایت‌سازی امنیتی گاه جلوتر از شواهد حرکت می‌کند و هر

نوبنیاد

■ صاحب امتیاز: محسن منصوری
■ مدیر مسئول: حمیدرضا بیانی
■ تلفن: ۰۲۱-۸۸۴۹۹۳۷۲
■ کدپستی: ۱۵۹۸۹۷۵۷۱۵

■ آدرس: خ ســـپهبد قرنی خ شـــاداب پلاک ۲۲ واحد پنج
■ چاپخانه: صمیم

nobonyadonline nobonyadonline

n o b o n y a d o n l i n e . i r

فرهنگ

C U L T U R A L

■ چهارشنبه ۱۵ مهر ۱۴۰۵ ■ سال اول ■ شماره ۱۵۳

یادداشت

هالیوود هم دیگر تورا دوست ندارد ترامپ!

سعید مصباح
روزنامه‌نگار

مارک رافالو، ستاره‌ی محبوب هالیوود و چهره‌ی شناخته‌شده‌ی دنیای سینما، در تجمع اعتراضی «دست از رأی ما بکشید» که در نیویورک برگزار شد، با لحنی تند و صریح دونالد ترامپ را مورد انتقاد قرار داد. او در سخنان آتشین خود گفت: «ما باید او را به یک رئیس جمهور دست‌وپا بسته تبدیل کنیم. باید همین حالا جلوی سیاست‌هایش را بگیریم. دو سال دیگر از این وضعیت و چه کسی می‌داند او چه کار خواهد کرد؟» رافالو با هشدار درباره‌ی جدی بودن وعده‌های ترامپ افزود: «او خواستار اخراج دموکرات‌ها از کشور است و منظورش دقیقاً همین است! این مرد هر چیزی را که می‌گوید، جدی می‌گوید.» او سپس مستقیماً خطاب به ترامپ فریاد زد: «آن‌ها تلاش خواهند کرد مانع شوند که ما کشورمان را پس بگیریم و ما اجازه‌ی این کار را نمی‌دهیم. ترامپ، ما اجازه نمی‌دهیم! دست از رأی لعنتی ما بکش».

این بازیگر که با اشاره به نقش نمادین «هالک» تشویق حاضران را برانگیخته بود، با لحنی طنزآمیز اما جدی گفت: «من هالک می‌شوم. وقتی عصبانی‌ام، از من خوششان نمی‌آید. من هنوز اینجا هستم! فکر کردند کارم تمام شده است؛ من هنوز اینجا هستم و همچنان هالک را بازی می‌کنم». اما چرا هنرمندان و بازیگران بزرگ هالیوود تا این حد با ترامپ مخالف‌اند؟ دلیل اصلی این مخالفت‌ها به مجموعه‌ای از سیاست‌ها و مواضع جنجالی او بازمی‌گردد. ترامپ در طول دوران ریاست جمهوری و حتی پس از آن، بارها رسانه‌ها، هنرمندان و چهره‌های فرهنگی را به عنوان «دشمنان مردم» معرفی کرده و با حملات لفظی به آن‌ها، فضای فرهنگی آمریکا را دوقطبی کرده است.

سیاست‌های سخت‌گیرانه‌ی مهاجرتی او، ممنوعیت ورود شهروندان چند کشور مسلمان، خروج از توافق‌های بین‌المللی مانند پاریس و برجام، و مواضع بحث‌برانگیز در زمینه‌ی حقوق زنان، اقلیت‌ها و محیط‌زیست، همگی باعث شده بسیاری از چهره‌های سرشناس هالیوود او را تهدیدی برای ارزش‌های لیبرال و دموکراتیک بدانند. به همین دلیل، هنرمندانی مانند رافالو نه تنها به عنوان شهروند، بلکه به عنوان صدای تأثیرگذار جامعه‌ی هنری، در تقابل آشکار با او قرار گرفته‌اند.

جشنواره فیلم کودک و نوجوان؛ از سلوک نوجوانی حاج قاسم در «کوچ» تا ظنین مظلومیت میناب در «ماکان»

درخشش سینمای مقاومت در نصف جهان

محمدحسین عباسی و درخشش فیلم سینمایی «کوچ» به کارگردانی محمد اسفندیاری و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر با محوریت زیست تربیتی و سیر تکوین شخصیت شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی، رویکرد راهبردی جشنواره را نمایان ساخت. این دوره در راستای اثبات این اصل بود که هنر هفتم متعهد می‌تواند روح حماسه، استکبارستیزی، فرهنگ ایثار و صیانت از آرمان‌های انقلاب اسلامی را به دقیق‌ترین و پرکشش‌ترین بیان تصویری برای نسل نوجوان تبدیل کند.

سی‌وهشتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان در حالی به ایستگاه پایانی خود رسید که غلبه گفتمان مقاومت، بازنمایی حماسه پایداری و ادای دین به شهدای مظلوم، شاخص‌ترین وجه تمایز این دوره با سال‌های گذشته بود. برگزاری این اختتامیه بخش فیلم‌های کوتاه و بین‌الملل، مهر تأییدی بر بلوغ سینمای انقلاب در مواجهه با تحولات جاری و ثبت وقایع خطیر تاریخ معاصر زد. در این میان، اعطای تندیس زرین «جایزه ویژه میناب» به فیلم داستانی «ماکان» به کارگردانی

وحید ناظری
روزنامه‌نگار

آیین اهدای جوایز بخش‌های فیلم کوتاه و بین‌الملل سی‌وهشتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان اصفهان، صحنه تجلی سینمایی بود که از سرگرمی صرف فاصله گرفته و به ثبت مظلومیت ملل آزاده و پرورش نسل انقلابی روی آورده است. شاخص‌ترین رخداد این دوره، تأسیس و اعطای رسمی «جایزه ویژه شهدای میناب» بود. جایزه‌ای که در پاسداشت خون کودکان و نوجوانان شهید طراحی شد و تندیس آن به فیلم کوتاه «ماکان» به کارگردانی محمدحسین عباسی و تهیه‌کنندگی حامد یامین‌پور رسید. «ماکان» روایتی صریح، تکان‌دهنده و باکیفیت از جنایت جنگی آمریکا در مدرسه شجره طیبه میناب است که توانست تحسین منتقدان و مخاطبان سالن‌های اکران را برانگیزد.

در کنار آثار کوتاه، مهم‌ترین توجه کارشناسان به فیلم سینمایی «کوچ» جلب شد. این اثر ساخته محمد اسفندیاری و به تهیه‌کنندگی مهدی مطهر، با بهره‌گیری از پژوهش‌های میدانی احمد یوسف‌زاده و کتاب «از چیزی نمی‌ترسیدم»، مقطع زمانی کمتر دیده‌شده‌ای از زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی—از دوران خردسالی در روستای قنات ملک تا نوجوانی، کار در کرمان و آغاز تکاپوهای انقلابی در آستانه پیروزی نهضت اسلامی—را به تصویر می‌کشد. حضور چهره‌های نوظهور و بازی درخشان نابازیگران محلی، به‌ویژه بازیگر نوجوان ایفاگر نقش سردار، روح‌اصالت و باورپذیری را در این پروژه ماندگار کرد؛ روایتی که

ویژه جشنواره کازان روسیه، نامزدی بهترین بازیگر زن و طراحی صحنه فجر و جایزه اول نمایشنامه‌نویسی را کسب کرده است. اما سوال اصلی و تکراری اینجاست: چرا هنرمندان و سینماگران ما همچنان دست از سر شهلا جاهد و ناصر محمدخانی برنمی‌دارند؟ پیش از این تئاترو سینما بارها به این سوژه پرداخته‌اند. از مستند «کارت قرمز» مهناز افضلی و فیلم «خشم و هیاهو» هومن سیدی گرفته تا «یادم تو را فراموش» علی عطشانی و حالا فیلم «رخ سرخ» محمدرضا هنرمند که در راه آرا واقعاً این پرونده قدیمی تمام‌نشدنی است یا ما دچار فقر

شدید سوژه شده‌ایم؟ تکرار مکررات یک جنایت قدیمی، نه تنها دستاورد هنری جدیدی ندارد، بلکه نشان‌دهنده ناتوانی در کشف دردهای تازه‌تر و واقعی‌تر جامعه امروز است. هنرمندان ما به جای پرداختن به این پرونده جنجالی و قدیمی، باید به سراغ مسائل روز و دغدغه‌های واقعی مردم بروند.

فرهاد قائمیان تهیه‌کنندگی نمایش «و خداوند درون یک مرد دو قلب قرار نداد» را بر عهده گرفته است. این اثر که با الهام از پرونده جنجالی شهلا جاهد نوشته شده، با بازی پریسا صدای آذر، معصومه احدی و اکبر صادقی، اواخر مهر در تهران روی صحنه می‌رود. این نمایش پیش‌تر جوایزی از جمله تندیس

یادداشت

آش شور آقای منتقد

با «اعتراف می‌کنم»

مسعود حنیفی
روزنامه‌نگار

سریال «اعتراف می‌کنم»، محصول پلنفرم فیلم‌نت، در نگاه اول تلاشی برای بومی‌سازی فرمت موفق و چالش‌برانگیز سریال‌های جنایی است؛ الگویی که پیش‌تر با الهام از مجموعه تحسین‌شده‌ی «Criminal» نتفلیکس در کشورهایی چون انگلیس، فرانسه، آلمان و اسپانیا به تولید رسیده بود. هسته اصلی داستان بر دوش یک تیم تخصصی متشکل از یک کارآگاه، افسر بازنشسته، روان‌شناس و هکرمی چرخد که مأموریت آن‌ها کشف و حل‌نشده است. با وجود اینکه این مجموعه ساختاری اپیزودیک دارد و هر قسمت آن را تیمی متفاوت از کارگردانان و نویسندگان هدایت می‌کند، اما نتوانسته به عمق روان‌شناختی نسخه اصلی دست پیدا کند و از بن‌مایه‌ی تحلیلی آن فاصله گرفته است.

ایده‌ی پایه‌ی اثر پتانسیل بالایی دارد؛ فرمولی که در آن مخاطب از همان ابتدای دانند فرد حاضر در اتاق بازجویی گناهکار است، اما تعلیق و جذابیت در چگونگی رسیدن به این اعتراف نهفته است. متأسفانه در این اقتباس، مسیر به جای خلق یک بازی موش‌و‌گربه‌ی هوشمندانه، به بیراهه‌های سطحی کشیده می‌شود. سازندگان تلاش کرده‌اند ردپای استنتاج‌های شرلوک هولمز را در فیلم‌نامه بگنجانند، اما نتیجه به جای نبوغ، به بن‌بست می‌رسد. وقتی سرخ‌های کلیدی یک پرونده به مسائلی دم‌دستی مانند نحوه گره زدن بند کفش یا حساسیت به بوی یک میوه تقلیل می‌یابد، مخاطب خیلی زود تراز آنچه باید، به انتهای داستان پی می‌برد و انگیزه‌ای برای دنبال کردن ادامه‌ی ماجرا برایش باقی نمی‌ماند. علاوه بر ضعف فیلم‌نامه در طراحی معماها، شخصیت‌پردازی‌ها نیز در دام کلیشه‌ها گرفتار شده‌اند.

با وجود تلاش کارگردانان هر اپیزود برای معرفی و پررنگ کردن ویژگی‌های اعضای تیم، مابه جای مواجهه با افرادی با هویت و روانی پیچیده، با تیپ‌های آشنایی روبه‌رو هستیم که رفتارشان از فرسنگ‌ها دورتر قابل پیش‌بینی است. مخاطب در هر گره داستانی دقیقاً می‌داند کدام شخصیت قرار است نقش منجی را بازی کند و این موضوع، هیجان کشف حقیقت را از بین می‌برد. در نهایت، خود پرونده‌های جنایی نیز حرف تازه‌ای برای گفتن ندارند.

تکرار مضامینی چون قتل‌های برخاسته از خیانت یا انتقام، باعث شده این مجموعه از نظر محتوایی شباهت زیادی به دیگر آثار جنایی پلنفرم‌های رقیب پیدا کند و نتواند جایگاه متمایزی برای خود در میان مخاطبان جدی این ژانر دست‌وپا کند. در مجموع، این اثر بیشتر شبیه به یک کالبد از فرم‌های موفق خارجی است که روح و روان کاوی لازم در آن دمیده نشده است. در نهایت «نیما حسنی‌نسب» که چند سال پیش از مرگ سینمای ایران گفته بود و مدعی نقد بسیاری از آثار بی‌کیفیت بود، عنوان خالق و ایده‌پرداز اعتراف می‌کنم را یدک می‌کشد؛ سوال اساسی اینجاست که با وجود کپی‌نعل به نعل این مجموعه از سریال Criminal حسنی‌نسب دقیقاً چه کاری انجام داده است؟